

מתורת רבינו ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א

מתוך שיעורו השבועי בישיבת ארחות תורה • פרשת נצבים תשפ"א – ראש השנה תשפ"ב

לכנס (שם)

באור החיים כתב שהתחדש כאן ענין "ערבות", שכל מי שיש בידו למחות בחבירו שעושה עבירות ואינו מוחה נתפס באותו עוון, והוסיף שנשים וטף וגרים נכתבו בפסוק בפני עצמו, ללמדנו שאין הם נתפסים בעוון אחרים, אבל ישראל נתפסים בעוונות שלהם, ובאמת הוא נידון בפוסקים לענין נשים, דהרא"ש (ברכות פ"ג ס"י י"ג) כתב דנשים אינן מוציאות אנשים, ובדגול מרבבה (או"ח סי' רע"א) למד מדבריו דאיש שיצא בקידוש אינו יכול להוציא אשה, דאין ערבות לנשים, אמנם הגרעק"א (תשו"ז) כתב דדוקא במצוות שנשים לא חייבות אין להם ערבות, אבל במצוות שחייבות יש ערבות, [וע"ע בזכרון שמואל (סי' לג אות ז') שדן לגבי אשה בהדלקת נרות ביו"ט], ולגבי גרים רש"י בנדה (דף יג: ד"ה כספחת) כתב דאין ערבות, וצ"ע בדברי האור החיים דפשיטא ליה שלעונשין יש ערבות עליהם.

טפכם נשיכם (כ"ט. י')

יש להבין השינוי שכאן הוזכר טף ואח"כ נשים, ואילו בהקהל הוזכר נשים ואח"כ הטף, וביאר בפנים יפות דהנה איתא בחגיגה (דף ג.) על מצות הקהל שהטף באים כדי ליתן שכר למביאייהם, ונמצא דמלבד שנתחדש דנשים חייבות מצד עצמן בהקהל, אע"ג דהוא מצות עשה שהזמן גרמא, הרי שיש להן מצוה להביא גם את הטף, ולכך הקדימה התורה נשים לטף לומר שגם בזה הן חייבות.

ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר

עמהם (כ"ט. ט"ז)

מובא שהגר"י אמר דבתחילה אדם מסתכל על העבודה זרה ונדמה בעיניו כשקצים וגללים, וסבור שודאי לא יגרר אחריה, אמנם אם אינו מתבונן בפחיתות הע"ז הרי שאח"כ כשרואה שוב חושב את הע"ז לעץ ואבן, ואח"כ חושב לכסף וזהב, וחזינן כמה יש להתבונן בפחיתות כל דבר מהעולם הזה כדי שלא ישפיע עלינו. ומסופר שאחד אמר להגר"ח צ"ל שאצלי לא משפיע כשאני רואה מראות אסורות, והשיב לו הגר"ח צ"ל שאם אתה טוען כן זה אומר שכבר הושפעת מזה.

פן יש בכם וגו' (כ"ט. י"ז)

פירש רש"י לפיכך אני צריך להשביעכם. ומשמעות דברי רש"י שהביאם לברית בשביל דבר אחר, והטעם שהשביעם הוא בשביל קיום הברית, ותמוה דהרי עיקר הברית היא השבועה, [וכדאיתא בגיטין (דף נ"ז) כבר נשבענו להקב"ה וכו' ואף הוא נשבע לנו]. ומרן הגר"י כתב דלולא דברי רש"י יש לבאר, דהוא נתינת טעם על מש"כ קודם, "ולא אתכם לבדכם אנוכי כרת את הברית" וגו', מבואר שהשביעם על דעתו ועל דעת המקום, כדי שלא יועיל מחשבה שלהם לפרש את השבועות והאלות אחרת, ולזה שאמר "פן יש בכם וגו'", דהיינו אחד שפונה לבבו לפרש אחרת השבועה, ולכך אני משביעכם על דעת המקום.

למען ספות הרוה את הצמאה (כ"ט. י"ח)

פירש רש"י הרוה שוגג שהוא עושה שלא מדעת, הצמאה שהוא עושה מדעת ובתאוה לפי שאוסיף לו פורענות וכו'. והרמב"ן פירש דבתחילה נפש האדם "רוה" שאינה מתאוה לדברים אסורים, אבל אחד שבכל זאת אומר בשרירות לבי אלך, אז נפשו תהיה "צמאה" ותתאוה עוד לדברים רעים שלא היה מתאוה להם בתחילה, וכע"ז מביאים בשם הרב דסלר זצ"ל שטבע האדם דבתחילתו נוטה לבבו לעבירה קטנה, [וכגון שיש לו קצת תאוה לגנוב], ועבודת האדם לתפוס את עצמו מיד בהתחלה כשהיצר הרע עדיין קטן, ואם לא יתפוס את עצמו בהתחלה אח"כ יתאוה יותר ויותר לדבר הרע וכנ"ל.

ובעלי המוסר אומרים [וכמדו' שכתב כן הגר"י צ"ל] שיש ב' סוגי יצר הרע, הא' יצר הרע טבעי, והב' יצר הרע שהאדם מייצר מכח מעשיו הרעים, ובמשך חכמה (ל' כ') ביאר מה שכתוב "יצרי מעללי אישי", דאזיל על היצה"ר שהאדם מייצר מכח מעשיו.

והשבת אל לבבך וגו' ושבת עד ה' אלוקיך וגו' ושב ה'

אלוקיך את שבותך (ל' א' ג')

כתב בדרשות הר"ן (דרשה י') דיש ב' דרגות בתשובה, הא' הרהורי תשובה, וזהו "והשבות אל לבבך", והב' כשמתחרט לגמרי, וזהו "ושבת עד ה' אלוקיך", ואז נאמר "ושב ה' אלוקיך את שבותך", דבזמן שיהא תשובה גמורה יהיה הגאולה השלימה.

ועיין עוד ברמב"ן בפרשת וילך (ל"א. י"ז י"ח) שכתב שהרהורי תשובה איננו וידוי גמור, אבל מ"מ היה ראוי שהקב"ה יצילם, אבל הקב"ה יסתיר פניו עד שיוסיפו על החרטה וידוי גמור ותשובה שלימה, וכמבואר כאן דכתיב "ושבת עד ה' אלוקיך".

לא בשמים היא (ל' י"ב)

פירש רש"י שאילו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה וללמדה. וצריך להבין כיצד יש באפשרות האדם לעלות לשמים, ועיין בטעמא דקרא מה שכתב בזה, וכתב שם דמכאן משמע שאנשים יכולים לעלות לירח והכוכבים, שהרי הירח נקרא שמים כדכתיב (ד' י"ט) "פן תשא עיניך השמימה וראית את השמש והירח" וגו', וכאן מבואר שאפשר לעלות לשמים, וכן מבואר במשנה בכלים (פ"ז מ"ד) שהמאורות אינם מקבלים טומאה, מבואר שאפשר לעלות למאורות.

לא בשמים היא (שם)

פירש רש"י שאלו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה וללמדה ע"כ. וקשה דמהיכא תיתי שיצטרכו לעלות לשמים לעשות מעשה שלא שייך, וביאר באור יחזקאל (אלול) דהנה בבן סורר ומורה כתוב ברמב"ן שנהרג על שלא היה בדרגה של קדושים תהיו, ובאבן עזרא כתוב משום שעושה עיקר מהעולם הזה, וקשה מה שייך לתבוע דרגות אלו מילד בן י"ג שנה, וביאר באור יחזקאל שגם לילד צריך להיות שאיפות להיות גדול, להיות קדושים תהיו, ולא ישאף להיות ארצי ועוה"ז, וזה הפשט כאן שצריך להיות שאיפות כל כך גדולות כמו לעלות לשמים.

ברכת מזל טוב נשגר קמיה רבינו ראש הישיבה שליט"א

לרגל הולדת הנכדה בת לחתנו הרה"ג ר' אהרן שיינר שליט"א

יה"ר שיזכו לרוות רוב נחת מכל יו"ח

הגליון השבוע נתרם

ע"י תלמיד רבינו שליט"א

לזכות להכתב ולהחתם בספרן של צדיקים גמורים

מערכת "רבד הזהב"

משגרת לרבינו ראש הישיבה שליט"א

ולמחזיקי וקוראי הגיליון "כתיבה וחתימה טובה"

ראש השנה

ימי הרחמים והסליחות

בחיי אדם (סי' ק"ח א) כתב דיש ב' ענינים בארבעים ימי הרחמים שבחודש אלול, הא' דהם ימי רחמים ורצון משום עליית משה רבינו להר, והב' דהם ימי הכנה ליום הדין.

והנה החיי אדם כתב שיש למוד בכפליים, אבל בזמנינו גם הלימוד בכפליים הוא דבר שמחליש את הגוף, ולכך עכ"פ יש להתחזק בריבוי העמל והרציפות, שע"י כך באותם שעות עצמן ילמדו בכפליים בהספק משאר ימי השנה, והי"ת יעזרנו בזה.

בטעם מצות תקיעת שופר, והחילוק בין תשובה מאהבה לתשובה מיראה

איתא בר"ה (דף טז). מפני מה תוקעים ומריעין כשהן יושבים ותוקעים ומריעין כשהן עומדים, כדי לערבב את השטן, ופירש רש"י כשישמע שישאל מחבבין את המצוות מסתמין דבריו, ומובא בשם הגרעק"א לפרש על דרך הדרש, שהמצוה שתוקעים כדי לצאת ידי חובתן זה חשיב תשובה מיראה, כיון שעושה מה שמוטל עליו, ומה שתוקעים עוד אע"פ שאינם מחויבים זהו בגדר תשובה מאהבה.

והחילוק בין תשובה מאהבה לתשובה מיראה, שבתשובה מיראה זדונות נעשות לשגגות, ומזה השטן לא מפחד וממשיך לקטרג, משא"כ כשעושים תשובה מאהבה הזדונות נעשות כזכויות, ומזה השטן מאוד מפחד, כיון שעל כל עבירה שעושה כשיעשה תשובה מאהבה יהפך לזכויות, וזהו דאמרינן שכשמוסיפים עוד תקיעות על החיוב הרי זה בגדר תשובה מאהבה, ולכך מסתמין דבריו של השטן.

ומבואר כאן יסוד שההבדל בין יראה לאהבה, שאדם שעושה מיראה היכן שדרגת היראה שלו שם נגמר העבודה שלו, משא"כ מאהבה זה בלי גבול, האדם מחפש ועושה עוד ועוד כמה שיותר בלי גבול.

ולמעשה מעיקר הדין צריך ללמוד את כל התורה, וללמוד ולדעת את כל התורה זה חיוב, אבל בדרגה שלנו יש סדרים קבועים מה ללמוד ומתי ללמוד, והזמנים הקבועים זהו בגדר יראה שעושים מה שמרגישים שחייבים, אבל כאשר מנצלים את הזמן של בין הסדרים לחטוף עוד ידיעות בשאר מסכתות, זהו בגדר אהבה, שלא מסתפקים במה שמחויבים אלא יש עוד שאיפות ומחפשים להרבות עוד ידיעות, וזה אהבת הקב"ה ואהבת תורה, ממילא כל מי שמשתתף בזה הוא במדריגה אחרת וזהו סוג אחר של לימוד.

ובמיוחד שזה לא רק תוספת ידיעות אלא זהו לימוד בחבורה, ובברכות (דף סג:) מבואר שיש מעלה מיוחדת ללימוד בחבורה, דכתיב הסכת ושמע ודרשינן עשו כתות כתות ועסקו בתורה, לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה, כדאמר ר' יוסי ברבי חנינא מאי דכתיב חרב אל הבדים ונואלו, חרב על שונאיהם של תלמידי חכמים שיושבים בד בבד ועוסקים בתורה, ויש ענין מיוחד בלימוד בחבורה שכן הדברים יותר מחוורים, אחד שואל ואחד מתרץ.

בגודל מעלת התפילה בראש השנה

איתא בב"מ (דף קו.) המקבל שדה מחבירו ואמר לו שיזרע בה חיטים, והלך זרע שעורים ואשתדוף כל השדות שמסביב וגם השעורים שזרע, חייב לשלם לו, דיכול לומר אם היית זרע חיטים היה מתקיים בי "ותגזר אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור", ופירש רש"י "מה שתבקש מן היוצר יעשה ואני לא בקשתי מן השמים בתחילת השנה שיצליחנו בשעורים אלא בחיטים", ומבואר שהתפילה בתחילת השנה נענית למה שמבקש בתפילתו.

ובערוך לנר (ר"ה דף יח.) דייק מהרמב"ם דיפה צעקה לאחר גמר דין הוא רק בעשרת ימי תשובה, אבל ליחיד בשאר ימות השנה אינו ודאי שתתקבל, ומבואר שהתפילות בראש השנה ודאי שמתקבלות, ומה שאנו רואים שבכל זאת לפעמים תפילותינו אינם מתקבלות, צ"ל דאנו לא מתפללים בצורה הראויה, וצריך להתחזק להתפלל באופן הראוי, ונזכה שיתקבלו תפילותינו לרצון.

הערות בתפילת ראש השנה

"זכר עשה לנפלאותיו"

בין פסוקי הזכרונות אומרים "זכר עשה לנפלאותיו", והקשה הגר"ח זצ"ל מה השייכות בין פסוק זה לזכרונות, דפסוק זה מדבר על המועדים שקבעם הקב"ה זכר לנפלאותיו, וצ"ל דבנוסח הרמב"ם איתא "זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום ה' טרף נתן ליראיו יזכור לעולם בריתו", בחדא מחתא כפסוק אחד [וכ"ה בתכלאל- נוסח תימן], ולפי זה באמת אין פסוק זה נזכר מצד עצמו, אלא מחמת הפסוק שלאחריו, ויש שם עוד ב' פסוקים מכתובים, אמנם בנוסחאות שלנו פסוק זה נזכר כפסוק נפרד, ונוסף רק פסוק אחד מכתובים, ומצאו שיש בראשונים כמה נוסחאות בזה, ומובא גם כנוסח שלנו.

"וגם את נח באהבה זכרת וכו' להרבות זרעו כעפרות תבל"

בברכת זכרונות אומרים "וגם את נח באהבה זכרת וכו' להרבות זרעו כעפרות תבל", וביאר הגר"ז זצ"ל מה שהזכיר להרבות זרעו, דאיתא בגמ' בר"ה (דף לב:) שאין להפסיק בזכרון יחיד בין פסוקי זכרונות, וא"כ קשה למה מזכירים את נח הלא זכרון יחיד הוא, אלא הטעם שהוא היה קיום העולם שממנו יצאו כולם, ולכך אומרים "להרבות זרעו כעפרות תבל" שהוא הטעם למה נזכר בזכרונות.

דברי חיזוק קודם אמירת הסליחות מרבנינו ראש הישיבה שליט"א

בביהמ"ד אהל אברהם – ארחות תורה הפציבה מודיעין עילית
מוצש"ק כי תבוא תשפ"א

לא בחדל ולא במעשים באנו לפניך כדלים וכרשים דפקנו דלתיך, במוסף של ראש השנה אומרים אתיתי לחנך בלב קרוע ומורתח בקש רחמים כעני בפתח, צריך לדעת שכדלים וכרשים דפקנו דלתיך עוד לפני התפילה, כשאדם דופק בדלת זה לפני שהוא נכנס אדם צריך לעמוד לפני שהוא מתחיל כדלים וכרשים זה הקדמה לבקשות לסליחות, המשמעות של דלים ורשים כולל שני דברים דבר אחד על עצם החיים שאדם בא לבקש, יש אחד שבא לבקש שיש לו ברוך השם הכל רק מבקש שלא יקלקלו לו ושיוסיפו לו, ויש אחד שבא לבקש כמו עני אין לו מה לאכול מבקש שיתנו לו חיים, ידוע ממרן הרב מכריסק שלפני ראש השנה אין חזקה על מה שהיה עד היום שמה שהיה יהיה גם עכשיו כעת הכל מחדש, כשאדם בא זה כמו עני שהגיע לפני שנה ביקש ונתנו לו את מה שהוא צריך, בא אחרי שנה אומר מה שקבלתי בשנה שעברה נגמר עכשיו הוא צריך עוד פעם זה הפשט כדלים וכרשים, זה לא שאדם בא ב"ה לא חסר לי שום דבר וכעת רוצה הלאה, אלא כדלים וכרשים אדם צריך לבוא כעני בפתח זה לפני שאתה בא כשאתה מגיע לתפילה עם מה אתה בא צריך לדעת שאין כלום מה שהיה היה עכשיו זה שנה חדשה עכשיו צריך לבקש הכל כמו דל ורש.

והסיבה שלא מרגישים את זה כיון שאדם מרגיש שמה שיש לו זה שלו, זה דברים שצריך להתבונן בזה שהכל השגחה והכל מהקב"ה זה הדבר הראשון, אבל יש עוד מושג של דלים ורשים זה מה שנוגע למצב של הבן אדם, כשאדם בא בראש השנה בא לסליחות בטבע האדם הוא מרגיש פחות או יותר בסדר פה צריך תיקון פה צריך תיקון, אבל צריך כדלים וכרשים שאדם יבוא כמו עני ממש, אפי"ר ניסים גאון אומר בוידוי שלו דברים נוראים – על החטאים אך זה כבר דרגות מיוחדות, כל אדם פשוט הוא באמת דל ורש.

אם אדם יעשה חשבון ויגיד אני לומד מתפלל עושה חסד מצוות זה הרי כטיפה מין הים, לא מדברים רק על המצוות המעשיות כמה לומדים וכמה לא לומדים כמה מדברים כמה פחות כמה תפילה בכונה כמה פחות, אבל חוץ מזה כתוב ברמב"ם: "אל תאמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה כגון זנות וגזל וגניבה. אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו כך הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו ולשוב מן הכעס ומן האיבה ומן הקנאה ומן ההתול ומרדיפת הממוץ והכבוד ומרדיפת המאכלות וכיוצא בהן מן הכל צריך לחזור בתשובה. ואלו העונות קשים מאותן שיש בהן מעשה שבזמן שאדם נשקע באלו קשה הוא לפרוש מהם, וכן הוא אומר יעזוב רשע דרכו".

אומר הרמב"ם שהתשובה זה לא רק מהעבירות שיש בו מעשה אלא בדעות במחשבות במידות, אצל אדם הרי המחשבות מתרוצצות עשרים וארבע שעות כל הזמן לא מפסיק לרגע, מי שחושב בלימוד ניהא אבל כשלא חושבים בלימוד לא ימלט שאדם חושב על הקנאה על התאוה על הכבוד על כל הדברים, כשאדם מגיע כדלים וכרשים צריך לדעת את האמת כדלים וכרשים, הסיבה שלא כ"כ מרגישים את זה כיון שאדם שיש לו מליון דולר הוא עשיר גדול אך אם אדם חייב מאה מליון ויש לו מליון בקושי יש לו אחד חלקי מאה הוא לא התחיל בכלל לשלם את החובות שלו, אדם חושב כל מצוה כתוב מכריע את העולם לכף זכות, מצוה זה דבר גדול מאד יש לכל אחד אלפי אלפי רבבות של מצוות, זה נכון אבל לעומת מה שהוא חייב לעומת מה שחסר הוא קבצן הוא רש, החובות שהוא חייב זה פי כמה וכמה, באמת המצב של כל אחד הוא דל ורש, במרוצת הזמן אנשים לא חושבים ע"ז, חוץ מזה נמצאים בחברה של אנשים וכל אחד אומר לו הוא לומד הוא תלמיד חכם הוא צדיק וזה מה שמשפיע על הבן אדם לחשוב שהוא באמת כך.

כתוב בגמרא בנדה שמשביעים את האדם כשהוא יוצא לאויר העולם תהי צדיק ואל תהי רשע ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה יהיה בעיניך כרשע, ויש להבין מה הפשט בזה וכי כל העולם טועים כל העולם כולו אומרים צדיק לא סתם קמים בפניו ואתה תהיה בעיניך כרשע, הפשט הוא שאת האמת רק הבן אדם עצמו יודע אדם יראה לעינים מה שאנשים רואים, אין זה אומר שזוהי המציאות, וגם אחרים צריכים לדון לכף זכות, אבל אדם יודע לעצמו מה הוא אלא כשאומרים לו צדיק אתה הרי הוא מושפע מזה זה נכנס לו לאט לאט והוא מתחיל להאמין בזה, לכן משביעים אותו לפני שהוא נולד שזה לא אומר שום דבר מה כל העולם כולו אומרים לו שהוא צדיק, זה הבחינה של כדלים וכרשים באנו לפניך, כשאדם מבקש צריך לבוא לבקש כמו דל ורש, כתוב דלותי ולי יהושיע אע"פ שדל אני במצוות הקב"ה מושיע גם כשיש דלות, אבל לא לבוא כמו עשיר לבוא כמו

דל זה המפתח לתפילה זה הדפקנו דלתיך, אדם צריך לבוא כרש גם בבקשות שלו צריך להיות כרש אין לו שום דבר הכל מהתחלה ומה שהיה קודם לא מובטח לו אין חזקות הכל מהתחלה, כמו רש כמו קבצן שבא נגמר לו מבקש מחדש שיתנו לו משהו לחיות.

דבר שני שכדלים וכרשים אדם צריך לדעת שכמה שהוא לומד וכמה שהוא מקיים מצוות זה כאין וכאפס לעומת מה שחסר ומה שחובתו בעולמו, אדם צריך לבוא עם הרגשה כזאת צריך להתבונן בזה במרוצת החיים קשה לחשוב על הדברים האלה אבל במציאות זה ככה, זה המפתח לכל הבקשות לכל הסליחות לכל הימים נוראים, כשבאים כדלים וכרשים קודם כל האדם עצמו מתעלה ע"י זה, הרי אחד הדברים שמרחיקים את האדם זה הגאווה כשאדם מרגיש טוב, כשבן אדם נכנע ושפל זה מקרב אותו להקב"ה, להיכנס כדלים וכרשים זה מעלה עצומה לא אומרים את זה בשביל שילקה על עצמו, המטרה היא כשהולך לבקש שיוכל להשיג את המעלות של הבקשות שהקב"ה יפתח לו את הדלת, כשאדם בא ונכנס כמו עשיר דופק וחושב שמגיע לו אז לא פותחים לו בכלל את הדלת, כדלים וכרשים דפקנו דלתיך פתיחת הדלת מספיקה כשאדם מגיע בהכנעה כדל וכרש הקב"ה שומע ומקבל את התפילה, כשאדם אומר אין לי שום דבר ומבקש, מבקש על רוחניות מרגיש שחסר לו ומבקש שהקב"ה יתן לו סייעתא דשמיא לעמוד בנסיונות לנצל את הזמן וכל מה שצריך, הוא בא כמו עני הן בגשמיות והן ברוחניות הקב"ה נותן לו אבל זה אם בא בהכנעה ובא בצורה כזאת, אם בן אדם בא באופן של עשיר אין את הפתיחת הדלת חסר המבוא לתחינה ולסליחות וזה היסוד של כדלים וכרשים דפקנו דלתיך.

כתוב ברמב"ם בתחילת הלכות תשובה "בעלי תשובה דרכן להיות שפלים וענוים ביותר", חלק גדול מבעלי תשובה הוא יודע שהוא לא בסדר, "אם חרפו אותן הכסילים במעשיהם הראשונים ואמרו להן: אמש היית עושה כך וכך, ואמש היית אומר כך וכך אל ירגישו להן אלא שומעין ושמחים ויודעין שזו זכות להם, שכל זמן שהם בושים ממעשיהם שעברו ונכלמים מהן זכותם מרובה ומעלתם מתגדלת", כשאדם שמח ע"י שהוא מרגיש קצת מתעלה קצת הרהורי תשובה ויודע שהמצב שלו היה קודם... אדרבה אומר הרמב"ם "שומעין ושמחים ויודעין שזו זכות להם" זה שאנשים מוכיחים אותם זה זכות להם ומתעלה ע"י ההרגשה הזאת והוא מרגיש שהוא בעצם בעל תשובה.

אדם יש לו הרבה נסיונות הרבה קשיים ובפרט בתקופה האחרונה שחשבנו כבר שנגמרו הנסיונות אבל רואים עדיין שיש כל הזמן נסיונות וקשיים, וזה סיבה אדרבה יותר להתחזק יותר לתת את ההרגשה כדלים וכרשים, רואים שהכל מהקב"ה, אבל צריך לדעת גם שהנסיונות והקשיים לא צריכים להפריע לבן אדם.

כתוב בגמרא שלשה באים לדין עני עשיר ורשע, עשיר אומר היה טרוד בפרנסה אומרים לו כלום עשיר היית יותר מרבי אלעזר בן חרסום, עני אומר היה עני כלום עני היית יותר מהלל, רשע טרוד הייתי ביצרי כלום נאה היית יותר מיוסף, למה כתוב שלשה באים לדין דין זה כבר אחרי הכל למה לא לפני הכל, אומרים לבן אדם לפני שהוא הולך לבית מדרש למה אתה לא יכול ללמוד עשיר עני רשע יש לו טרדות, למה כל הדברים האלה זה רק שבאים לדין למה לא לפני הדין מעיקרא יש לו כבר את התירוצים האלו עוד לפני למה זה רק בסוף, הפשט הוא כשיציעו לבן אדם עושר וכבוד הוא לא יסביר שיש לו טרדות וקשה לו הוא בכלל לא יחפש תירוצים הוא רק יחפש איך להגיע לאושר, כשאדם רוצה שואף להגיע מה יעזור לו שיגיד עשיר עני בגמרא זה אמנם תירוצים טובים אם צריך להגיע להלל לרבי אלעזר בן חרסום וליוסף הצדיק רואים שזה תירוצים טובים, זה באמת תירוצים טובים אבל תישאר עם הארץ לא תישאר עם כלום תישאר רק עם תירוצים, לא שייך להגיד לבן אדם לפני הכל את הסיבה הזאת היום היה לו קושי כזה מחר קושי כזה בסדר יש לך תירוץ טוב אבל תלמיד חכם לא תהיה מזה, לאחר מעשה כשאדם רואה איפה הוא נמצא עכשיו מתחיל לחפש תירוצים למה עשית כך אומר טרוד הייתי, אבל כשאדם אוהו לפני אין מה לחפש תירוצים בשביל מה לחפש מה יועיל לך כל התירוצים, אולי עכשיו אתה חושב מה תגיד כשיבוא לדין, תחשוב עכשיו מה יהיה איתך כשיבוא לדין לאן אתה חושב להגיע.

אדם צריך לחשוב איך להתגבר על הנסיונות וצריך בשביל זה הרבה סייעתא דשמיא, זה הזמן לבקש וזה הזמן קצת להתבונן בדברים האלה כמובן בלימוד המוסר כשאדם לומד עם עצמו הוא מסתכל אחרת על עצמו ועל החיים כשאדם נמצא עם עצמו המבט שונה, זה הזמן עכשיו מה שנשאר לנו עד ראש השנה ועד יום כיפור לקחת את הדברים האלה אנחנו לא בדרגות גבוהות אבל קצת בשפלות קצת לחשוב איפה אנחנו נמצאים, לבקש מהקב"ה כדלים וכרשים, הקב"ה בודאי בעז"ה יקבל תפילותינו בעז"ה שנזכה שיתקבלו כל התפילות ונזכה לשוב בתשובה שלימה.